

Sygn. akt IV CSK 242/08

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 października 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa E. M.

przeciwko Przedsiębiorstwu Handlowo - Usługowo - Transportowemu

"T." Spółce z o.o. w L.

o uchylenie uchwały,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 29 października 2008 r.,

skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 23 stycznia 2008 r.,

- 1) oddala skargę kasacyjną**
- 2) zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 10 października Sąd Okręgowy w L. oddalił powództwo E. M. skierowane przeciwko Przedsiębiorstwu Handlowo-Usługowo-Transportowemu Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w L. o uchylenie uchwały nr 5 zwyczajnego zgromadzenia wspólników pozwanej spółki podjętej w dniu 29 czerwca 2007 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że pozwana spółka prowadzi działalność deweloperską, której głównym przedmiotem jest wynajem powierzchni biurowych. Na rynku lubelskim jest duża konkurencja w tym zakresie i spółka musi inwestować w rozbudowę galerii handlowej. Dnia 29 czerwca 2007 r. odbyło się zwyczajne walne zgromadzenie wspólników, na którym podjęto między innymi uchwałę, oznaczoną numerem porządkowym 5, w sprawie podziału zysku za 2006 r. Zgodnie z jej treścią, cały zysk netto osiągnięty przez spółkę w 2006 r. w kwocie 4.127.736,92 złotych został przeznaczony na fundusz zapasowy (inwestycje). Powód głosował przeciwko uchwale i zgłosił sprzeciw, który został zaprotokołowany.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 213 stycznia 2008 r. oddalił apelację, jaką powód wniósł od tego wyroku, modyfikując jedynie rozstrzygnięcie o kosztach procesu. Zdaniem sądu, nie została spełniona żadna z przesłanek uchylenia uchwały na podstawie art. 249 § 1 k.s.h.

Zaskarżona uchwała nie jest sprzeczna z umową spółki. Wspólnik, stosownie do treści art. 191 k.s.h., ma prawo do udziału w zysku wynikającym z rocznego sprawozdania finansowego, ale umowa spółki może przewidywać inny podział zysku. Umowa pozwanej spółki nie mówi wprost o możliwości wyłączenia całości zysku od podziału, ale w § 17 ust. 1 przewiduje kompetencję zgromadzenia wspólników do podziału zysku z ewentualnym określeniem części zysku przeznaczonego na dywidendy dla wspólników. To sformułowanie oznacza, iż zysk w całości może być przeznaczony na inne cele, m. in. na inwestycje lub fundusze rezerwowe (§ 38 ust. 2 umowy).

Uchwała nie jest również sprzeczna z dobrymi obyczajami i nie godzi w interesy spółki. Brak partycypacji wspólników w podziale zysku wypracowanego przez pozwaną spółkę jest konsekwencją tego, że spółka cały czas inwestuje. Istotą spółki kapitałowej jest zasada prymatu kapitału nad elementem osobowym spółki w związku z czym w przypadku konfliktu interesów, interes spółki jest nadrzędny w stosunku do partykularnych interesów wspólników. Zdaniem Sądu, przedstawione przez pozwaną spółkę okoliczności związane z potrzebą dalszego inwestowania w rozbudowę galerii O. uzasadniają przeznaczenie zysku na fundusz zapasowy. Powód w toku postępowania nie wykazał, aby zamierzenia te były nieracjonalne i godziły w interesy spółki. Wcześniej, kiedy pełnił funkcję członka zarządu (1994-2002) oraz doradcy do spraw ekonomicznych (8.05.2004-31.05.2007), w pełni akceptował politykę inwestycyjną i przeznaczenie zysku w całości na rozwój i inwestycje.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, brak jest również podstaw do przyjęcia, iż zaskarżona uchwała miała na celu pokrzywdzenie powoda. Powód jest jednym ze wspólników większościowych i nie zasługuje na uwzględnienie argument dotyczący zamiaru wyeliminowania ze spółki innych wspólników. Pokrzywdzenia bezpodstawnie upatruje głównie w fakcie znacznego podwyższenia wynagrodzeń pracownikom spółki, gdy sam nie jest już tym pracownikiem. Według obiektywnej oceny, dotychczasowe działania spółki, jej polityka inwestycyjna doprowadziły do wielokrotnego wzrostu wartości rynkowej udziałów. Sąd Apelacyjny podkreślił, że pomimo podpisania przez spółkę w umowie konsolidacji kredytów inwestycyjnych zobowiązania do niewypłacania dywidendy do 31 grudnia 2011 r., powód w 2007 r. objął w podwyższonym kapitale zakładowym kolejne udziały.

Powód wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego. Zarzucił w niej naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 249 § 1 k.s.h. przez niewłaściwe jego zastosowanie oraz art. 191 § 1 k.s.h. przez błędną wykładnię. W uzasadnieniu powód podniósł między innymi, że umowa spółki nie zawiera wyraźnego umocowania do całkowitego wyłączenia prawa wspólników do zysku. Powołując się na te zarzuty powód wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398¹³ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego wyroku. Skarga kasacyjna została oparta tylko na podstawie naruszenia prawa materialnego. Podkreślenie to jest istotne w związku z przyjętym w skardze kasacyjnej sposobem wykazania naruszenia norm prawa materialnego.

Naruszenie art. 249 § 1 k.s.h. przez jego niewłaściwe zastosowanie polegało - według skarżącego - na uznaniu, że długotrwałe i permanentne, noszące cechy działania systemowego, pozbawianie wspólników udziałów w zysku - choćby w minimalnej części - przez wspólników reprezentujących większość udziałów nie jest, w stanie faktycznym niniejszej sprawy, sprzeczne z dobrymi obyczajami i jednocześnie nie krzywdzi wspólnika, a tym samym nie stanowi podstawy do uchylenia uchwały zgromadzenia wspólników o wyłączeniu zysku do podziału. Tak sformułowany zarzut opiera się na faktach zakładających dokonywanie celowych, systemowych działań większości wspólników wymierzonych przeciwko pozostałym wspólnikom.

Sąd drugiej instancji nie poczynił opisanych ustaleń a faktyczną podstawą wyrokowania były inne ustalone fakty. Sąd rozważając zasadność powództwa pod kątem wszystkich przesłanek zaskarżenia uchwały na podstawie art. 249 § 1 k.s.h. i uwzględniając sposób obrony pozwanej spółki poczynił ustalenia dotyczące jej działalności inwestycyjnej i na tej podstawie pozytywnie ocenił argumenty o konieczności zatrzymania w spółce zysku wypracowanego za 2006 rok. Potrzeby gospodarcze spółki mogą uzasadniać podejmowanie tego typu uchwał nawet przez kilka lat z rzędu. Ważne jest jednak, aby wyłączenie prawa do udziału z aktualnie wypracowanego zysku nie było nadużywane, ponad rzeczywistą potrzebę.

Na podstawie ustalonego stanu faktycznego brak jest podstaw do uznania, że zaskarżona uchwała godzi w interesy spółki, jak również ma na celu pokrzywdzenia wspólnika w sytuacji, w której w spółce przyjęto wieloletnią strategię rozwojową nastawioną na inwestycje, której podporządkowano konkretne działania - (spółka między innymi zaciągnęła kredyt bankowy na określonych warunkach) a strategia ta przynosi wymierne efekty dla samej spółki jak i dla jej wspólników

przez wielokrotny wzrost wartości rynkowej ich udziałów a jednym z warunków zrealizowania tego planu jest zatrzymanie zysku w spółce w określonym przedziale czasowym. W podobny sposób Sąd Najwyższy ocenił wpływ wyłączenia w całości lub w części zysku od podziału na sytuację wspólnika w wyroku z dnia 6 sierpnia 1999 r. (sygn. akt III RN 31/99, OSNAPUS 2000/13/496). Przyjął w nim, że uchwała zgromadzenia wspólników o zmianie umowy spółki, polegająca na wprowadzeniu możliwości podjęcia uchwały zgromadzenia wspólników o wyłączeniu w całości lub w części zysku od podziału, nie uszczupla praw poszczególnych wspólników, gdyż wyłączenie zysku od podziału i przeznaczenie go na rozszerzenie działalności spółki, prowadzi do zwiększenia majątku spółki, a tym samym do zwiększenia wartości udziałów poszczególnych wspólników.

Ponieważ brak jest innych ustalonych okoliczności faktycznych, które mogłyby skłonić do odmiennej oceny zaskarżonej uchwały - a jak podkreślono wyżej Sąd Najwyższy jest związany faktyczną podstawą wyrokowania - bezpodstawny jest zarzut naruszenia art. 249 § 1 k.s.h.

Zgodnie z art. 191 § 1 k.s.h. wspólnicy mają prawo do udziału w zysku wynikającym z rocznego sprawozdania finansowego, przeznaczonego do podziału uchwałą zgromadzenia wspólników. W odróżnieniu od przepisów kodeksu handlowego, powstanie prawa do dywidendy za ostatni rok obrotowy zależy od podjęcia uchwały wspólników przeznaczającej całość lub część wypracowanego zysku do podziału między wspólników. Wynika z tego, że wspólnicy mogą także zdecydować o innym przeznaczeniu wypracowanego zysku. Według obecnego stanu prawnego, do podjęcia uchwały o wyłączeniu zysku od podziału nie jest wymagane odpowiednie upoważnienie w umowie spółki. Dlatego bezpodstawnie podnosi się w skardze kasacyjnej, iż zaskarżona uchwała o całkowitym wyłączeniu prawa wspólników do udziału w zysku za 2006 r. nie ma umocowania w umowie. Pomimo braku podstaw do poszukiwania umownego zezwolenia na podjęcie wymienionej uchwały Sąd drugiej instancji wskazał na takie upoważnienie w § 17 ust. 1 umowy spółki. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 kwietnia 2004 r. (sygn. akt I CK 537/03, OSNC 2004/12/204) na podstawie podobnej regulacji obejmującej spółkę akcyjną (art. 347 § 1 k.s.h.) trafnie opowiedział się za

przyznaniem szerokiej dyskrecjonalnej władzy większości wspólników, którzy podejmują uchwałę o zaniechaniu wypłat dywidendy, kierując się długofalowymi interesami spółki. Uzasadnia to także powściągliwość sądów w zakresie ingerencji w tej materii przy rozpoznawaniu powództwa akcjonariusza o uchylenie uchwały zgromadzenia wspólników na tej podstawie, że uchwała o zaniechaniu wypłaty dywidendy ma na celu pokrzywdzenie akcjonariuszy mniejszościowych. Znaczny stopień dyskrecjonalnej władzy walnego zgromadzenia w zakresie przeznaczenia zysku nie oznacza jednak dowolności. Uchwała nie może bowiem naruszać zasady równouprawnienia wspólników ani w inny sposób krzywdzić wspólników. Pogląd ten wyraził pośrednio także Sąd drugiej instancji analizując zaskarżoną uchwałę w związku z działalnością inwestycyjną spółki. Dlatego bezpodstawnie w skardze kasacyjnej przypisuje się temu Sądowi wykładnię art. 191 § 1 k.s.h., która zakłada niczym nie ograniczoną dyskrecjonalną władzę zgromadzenia wspólników do wyłączenia prawa wspólnika do dywidendy rokrocznie i to na przestrzeni wielu lat - bez względu na sytuację gospodarczą spółki.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną powoda orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 i 398²¹ k.p.c. oraz § 10 pkt 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych ... (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).